

Epeso

Paulonje Epeso gâtne yengât Anutu ulilanjep.

¹ Galalupne, nâ Paulo Anutunje makto Yesu Kristonje Aposologât âi ninmâ hunḡun ninḡo âi memâk manman nânje Epeso kepiân gâtne yengât kulem esenḡe ire kulemgom katyenḡiân. Ye Yesu Kristo nânḡâ aḡmâ launje lokomai ye kulem ire mem oyanḡbei.

² Ewenenḡe Anutu akto Humonenḡe Yesu Kristo yâk yetḡe damunyenḡe akmâ han kalem akmâ okot âlep akyengimbela biwiyenḡe sândugeâkgât ulityetkiman.

Anutunje Yesugât akmâ dâp âlepḡân katnenegep.

³ Anutu amâ Humonenḡe Yesu Kristogât Ewenḡe yâkḡe nengât kambiamnenḡe sândugeâk dâm nengât akmâ nanḡe hunḡun aḡḡo gieḡ. Gem mondo himbimân nengât agak meme âlepḡe are miawak nengieḡ aregât Anutugât kotḡe mem agatne.

⁴ Akto areâk bo. Anutunje hânḡeinḡe donḡâ hânḡât keiḡe boâk miawaktoân metenân dosa bâlâk kinbai dâm han kalem akmâ Kristo olop mem mendugu nenegep.

⁵⁻⁶ Hain akmâ Kristonje wan me wan akbiapgât ulikḡân nânḡâm kinmâ okot nânḡâ nengiwiapgât makmâ hâre aḡep. Akto nan baratlupḡe nengonbiapgât ikiḡaet nânḡâ nânḡâ watmâ ikiḡe nanḡe okot donḡâ nânḡaḡmap are hunḡun aḡḡo gieḡ,

yâk nânğanmâ mepainje mem kotnje mem agatmâ manmâ âgâwaen.

⁷ Yesugât hepñe puli nenekto âmâ Anutunje dosanenne kutigitnengiwiapgât dâp miawaknengiep. Amâ han kalemñaet bâtgumñe yendâp aregât dopñân hain aknengiep.

⁸ Akto dopñe hin. Anutunje nânğâ nânğâñe kotgâm bunñe umatdâk hain nengiep.

⁹ Akto aregât bikñe hin. Anutunje ikinje biwinân den ulik gulik nânğâm tigiep are bunñe miawakto hinñe nen Kristogât keñe hekat nengiep.

¹⁰ Amâ hin. Anutunje Kristo hunğun aņdo giep are âmâ siâ siâ hârok himbimân me hânân mendugum kautnennenñe akbiapgât hunğun aņdo giep. Dâ Anutunje wan nânğâm makmâ kalep are bo akbiapgât dâp bo tatâp. Kristogât akmâ akbiawâk hârok.

¹¹ Yâkgât akmâ siâ me siâ hârok hanñân nânğâm kârigem nânğâmapñe tâmbâñe dondâ nenekmâ kepilâ nenegep.

¹² Anutunje makmâ hâriepgât aregât nen Yuda manmaennenñe biwinennenñe Kristogâlân kattenñe kilep nenne âmâ Anutugât kotnje mem agatmâ agak meme âlepñe mem âgâwaengât Anutunje nânğâm makmâ nengiep.

¹³ Dâ hinñe Yuda bo manmai yeñe hainâk den bunñande heñgem nengumap den pat âlepñe are mem biwiyeñân katmâ Kristo nânğanbiâ Anutunje ikinjandeân Heak kârikñe makmâ kalep arekñe gem biwiyeñe mem kepik yekto yâkgât tiripñe agi.

¹⁴ Akto areâk bo. Anutugât Heak kârikñande âmâ nengât pat himbimân yeñgât dâtâñe aregât keñe nânğâñet dâm biwinennenñe kepigep. Aregât ukenñe

nângâm mandenne are bunne nengiwiap. Aregât kotne mem agatne.

Paulone Heakne kârikne ketuyekbiapgât ulilanep.

¹⁵ Yu kulengoân iregât akto ye Humo Yesu nânğanmai akto Yesugât luâk gala akyengimai aregât gai den pat nânğâm âmâ

¹⁶ Humonenne âlepnerâm mepainne mem yengât akmâ Anutu ulilanman.

¹⁷ Hin. Humonenne Yesu Kristogât Anutu Pagalene Ambone yâkne Heak hungun ando biwi nânğâ nânğayeñe mem kepikto kârikne nânğanbiâ ârândân akbiapgât ulilanman.

¹⁸ Akto biwiyeñe mem kepikto âmâ Humone yengonmâ meyekmâ himbimân manman âlepnaet pat katyengiep aregât nânğâmbiâ bunne akbiap. Akto wan me wan luâk âmbâle yâkgât nanne baratne yengonbiapgât nânğâm makmâ hâriep arekaî nânğâmbiâ bunne akbiap. Aregât yengât ulilanman.

¹⁹ Akto areâk bo. Anutune nen nânğanmaen nen tân nenguwiapgât bo pâpkomap. Âmâ yâkgât kârikneñe humo arekne dowâk tân nengumap. Akto wan me wanne mem ge kat nenekbiapgât dop bo tatâp a hainâk nânğâmbiâ bunne agâkgât Anutu ulilanman.

²⁰ Akto Anutugât kârikne are emelâk ektenne bunne agep âmâ hin. Anutune Kristo momonânba goando golâ akto ikinne bâtnne bungen ain himbimân ain kalep. Aregât kârikne.

²¹ Gawaman me luâk kotdâ kembu me luâk âgâ âgâne yâk yengât luâk Kembu Humo kalep. Âmâ

sop hinŋaelâk bo. Hainâk tatmâ âgâwiapgât Anutune Kristo kato tatmâ âgâwiap.

²² Âgâm siâ siâ hârok ikinje keinjân menduguyekmâ kembuyeŋe agâkgât kautne Humonenne kato talep. Akto tatâp.

²³ Akto nenne yâkgât hâkne keine bâtnje aktenne mem kârigenenekmâ bam gutmâ manmâ siâ me siâ hârok ewangim ârândân aknengim manmap.

2

Epesogâtnje ulikjân hanâk hanâk manmini.

¹ Galalupne, Epeso kepian gâtnje ye ulikjân wan me wan agi are nângâi. Dâ yu Anutune wan akyengiep aregât maktere nângâ nângâyeŋe hulanagâk. Ye ulikjân bâlenyeŋande katipyengumbo âmâ momogât dâp miawakyengiep. Dâ âlepne akbiâ manman âlepŋaet dâp miawak yeŋgiwiapgât dop bo tatyengiep.

² Ye ulikjân hângât agak meme aregât ukenne nângâm mali. Akto hângât kembu hân hârok damunne akmap Bâlene Amboŋe akto kâmotlupne arekne luâk âmbâle bâlene den koko akmai are hâwâtyekto bâlene higenne akmâ mali.

³ Akto nen hârok hainâk luâk âmbâle are gala kalakmâ dâp hainâk akmâ manmâ biwi tâmbâŋe akto hâknennŋaet ukenne walion. Aregât Anutune hângât kuk bâlene akyeŋgiwiapgât nengâlân hainâk miawaknengiep.

Anutune mem agatmâ dâp âlepjân katnenegep.

⁴ Hain ina Anutune okot âlep aknengim han kalemne bâtgumne pikmâ yemap hainare yeandâpgât biwi nângâ nângânenne hulanŋengimbo

Yesuŋe âi wan miep aregât manman âlepŋe katnengiep.

⁵ Dâ imâ nengât nâŋgâ nâŋgânenŋe bo. Akto kârikŋenenŋe bo tatnengiewân Anutuŋe goaŋnenekmâ hulaŋnenegep. Bo. Hin akmâ hulaŋnenegep. Nen bâlenenŋande katipnengumbo momo dâwân malion ain han kalem akmâ Kristogât akmâ manman dâpŋân katnenegep.

⁶ Anutuŋe Yesu Kristo olop goaŋnenekmâ ikinjaet himbimgât manmanân katnenegep.

⁷ Amâ siân Anutuŋe okot âlepŋât agak meme âlepŋe akto lumbe akmap akto yaiwâk aknengim dosa nenŋe puliwiapgât pat miawagâkgât himbimgât pat katnengiep. Akto Yesu Kristoŋe âi miep aregât nâŋgâm Anutuŋe okot âlepŋaet ye meyekto biwiyenŋe Yesugâlân katbiâ hengemgo hengemgogât pat miawak yenŋiep.

⁸ Dâ yenjaet nâŋgâ nâŋgâyenŋande bo hengemyenŋuep. Anutuŋe ikinŋe okot âlepŋaet hain akyenŋiep.

⁹ Akto yenŋe âi siâ siâ meyi arekŋe bo hengem yenŋuep. Âi yenŋande bo tânyenŋuep. Bo dondâ. Anutuŋe ikinŋe han kalemgât tân yenŋuep. Dâ Anutuŋe nengât âi oyaŋmâ hâu nengiep dâine kotnenŋe mem agatbâengât dâp tatbop. Gârâmâ nenŋaet nâŋgânenŋe humo akbop aregât Anutuŋe ikinŋe ukenŋe watmâ nâŋgâ nengiep.

¹⁰ Aregât keinŋe hin. Anutuŋe agak meme âlepŋe mem âgâwaengât Yesu Kristo dumnennân kilep aregât dosa pulinengim irakŋe ketugu nenegep. Akto dâp âlepŋe watbaengât Anutuŋe makmâ kalep are hulaŋ aknengiep.

Yesuŋe kâmot konogân katnenegep.

¹¹ Galalupne, ye yeŋaet keiyeŋe nâŋgâi. Hângeiŋe ye Anutugât kâmolân gâtŋe olop bo mali. Akto sop ain âmâ Yuda luâk nenŋe yekmâ luâk yânŋe Anutuŋe damunyeŋe bo akmap dâm yeŋgonminion. Akto ye Yuda yeŋgât pat bo wali aregât Yuda gâtŋande yekmâ hâkyeŋe bo gâi aŋgimai dâm dewunnennân gemini. Dâ agak meme are âmâ umatŋe bo.

¹² Dâ sop ain Kristo bâlâk mali are âmâ umatŋe. Aregât Israe Anutugât kâmot are yeŋgâlân bo dewatiyi. Bo dewatimbiâ Anutuŋe den patŋe âlepŋe makmâ kalep are yeŋgâlân bo miawagep. Aregât biwiyeŋe sândugeâkgât bo miawakto umatŋân manmâ Anutu damun aknengimap are bâlâk mali.

¹³ Akto ye hândâk kâlegen manbiâ Anutuŋe Yesu Kristo moep aregât âlepŋaet olonyekto manman âlepŋaet dâp miawakyeŋgiep.

¹⁴ Akto Kristogât akmâ nengât biwi sândugeâkgât hin makbe. Ulikŋân nen Israe kâmot akto ye siângen gâtŋe aregât kâmot nen konok bo mandenne umatŋe bâleŋe miawaknengiep. Akto Kristoŋe nen kâmot konok aknegât dâp miawagâkgât âi miep.

¹⁵⁻¹⁶ Âi humo mem Yuda nengât den kârikŋe lokom metem âmâ lâwinân mondo aregât Anutuŋe den kârikŋe makmâ hârieŋe ina are bunŋe bo agep. Bo agep aregât nen Israe gâtŋe akto ye siân gâtŋe nen hârok kâmot konok aktenŋe Anutugât kuk bo agep aregât menenekbiap. Amâ yân bo. Kristoŋe miawagâkgât hânân manmâ mondo ainâk gasagât

me kuk agak meme are bo agep.

¹⁷ Are bo akto Yesuŋe togom makto nen Israe gâtŋe nengâlân akto ye kâmot aŋgâ mali yeŋgâlân den pat âlepŋe miawaknengimbo hândâk me hamepgât pat are bo akto biwinenŋe sândugiep.

¹⁸ Akto Anutugât Heak amâ nengât tân konok arekŋe miawakmâ Anutugâlân kewugunenekto yâkgâlân baenŋe Ewenenŋe aknengimap.

Yesugât kâmot nen amâ Anutugât emet bunŋe.

¹⁹ Maktân are sop hinŋe ye ambo bâlâk bo mandâi. Akto ye lombo hinare bo mandâi. Anutugât kâmolân dewatiyi aregât Anutuŋe nan baratlupne dâm yeŋgonmap.

²⁰ Ye Aposolo akto propete hambo memenŋe hain are agion nengât den kârikŋande tân yeŋgumbo Anutugât emet kârikŋe akmâ kinmai. Dâ Yesu Kristo ikinak amâ emet tetembeŋe kârikŋe kinmâ tân yeŋgumbo Anutugât emet kârikŋe akmâ kinmai.

²¹ Dâ nen miawagion aregât Israe gâtŋe akto ye kâmot siân gâtŋe nen dewatiakmâ Heakgât emetŋe kâmbokŋe akmaen.

²² Aregât ye hain agâk Anutuŋe mângiyekto nen olop Anutugât emet miawakto Heakŋe âlepŋande ain manmap.

3

Pauloŋe Anutu bo nânŋaŋi yeŋgât den pat âlepŋe makyenŋiep.

¹ Galalupne, nâmâ ye luâk âmbâle yânŋe manmini Paulo nânŋe yeŋgât âi mem mandere bikŋande

hâkân akniñmâ kala busi kâlegen katnegi. Katnekbiâ yu mandân. Aregât nâ hin makyengire nângâjet.

² Anutuñe yengât han kalem akmâ âi niñep a nângâmai aten.

³ Amâ hin. Ye yânñe mali are den pat âlepñe yengâlân miawakbiapgât pat Anutuñe ulikñân bo makmâ miawagep. Den pat are ikinjak hekatniñep. Den are emelâk getek kulemgore nângâm meteâi.

⁴ Akto hinñe kulemgore Kristogât keñe tiktik yiep are nângâman are yekâ hainâk nângâwerâi.

⁵ Amâ Kristogât keñe are hângeñe luâk manmâ gayi yâk yengâlân bo makmâ miawakto nângâyî. Dâ hinñe makto ikinje Heak arekñe propetelupñe yâk akto aposololupñe nen âlepñe manmaen Kristogât keñe are hekatnengiep.

⁶ Kristogât keñe tiktikñe yiep amâ hin. Anutuñe Yuda luâk âmbâle nen nan baratlupñe nengolep. Dâ hinñe hainâk ye gai luâk âmbâle yânñe den pat âlepñe nângâmbiâ Anutuñe mem olonyekmâ nen olop kâmot konok mendugunenekto kâmot konok aktenñe nan baratlupne nengonmap. Aregât nen hârok Yesu Kristogât akmâ makmâ hâriep are lâmgom manmaen.

⁷ Dâ hinñe Anutuñe pat âlepñe are miapñân katmâ makyengiwiangât âi niñep. Akto Anutuñe âi ire yân bo niñep. Anutuñe okot nângâ niñmâ aregât kârikñe olowâk niñmâ tân nuguep.

⁸ Akto nâ luâk gegene dondâ nâ Yesugât kâmolân âgâm manbiangât dâp bo tatniñep. Dâ amâ Anutuñe hanâk dâm tân nugumbo Yuda bo manmai are yengâlân arim Kristo gâlânba sambe

humo bo ekmâ hëngemgomaen yemap aregât keiñe makyengire nângâm metewaigât dâp bo tat niñdâp. Dâ amâ hanâk tân nugumbo makyengiman.

⁹ Akto areâk bo. Anutu hân himbim me wan me wan mem miawak yegep arekñe luâk âmbâle hânñe hânñe manmai are hârok den pat âlepñe tigimbo yonâk yem gaep are hinñe nângâñet dâm tân nugumbo aregât manmâ makyengiman.

¹⁰ Akto Anutunje hânânâk bo ketuguep. Himbimân âgâ âgâñe manmai akto kârikñe akmâ manmai yâk hainâk Anutugât nângâ nângâñe siâ siâ akto kulemñe keiñe keiñe nângâñet dâm Yesugât kâmotlupñe nenñaelân Kristogât keiñe mem miawagep. Mem miawakto nenekmâ nângâm hëngemgoyi.

¹¹ Akto yu kulemgoân ire âmâ Anutunje hângeiñe biwinân makmâ kârikñe ketuguep. Are hinñe miapñân katberâm Humonenñe Yesu Kristo hungun anmâ mem miawagep.

¹² Akto Kristonje dâp hekatnengimbo nânganmâ biwinenñe yâkgâlân katenñe kindo hamep bâlâk Anutu enemñân kinmâ ulilanmaen.

¹³ Aregât hin makyengire nângâñet. Nâ yengât akmâ hâk hilâlâm nângâm mandere aregât nângâm biwiyenje bo umatñe akbiâp. Bo. Anutunje âmâ ye âlepñân manmâ âgâwaigât dâm makto umatñe miawakniñmap.

Paulonje Epeso luâk âmbâle yengât akmâ Anutu ulilanep.

¹⁴ Akto Anutunje wan nângâm hëngemgoep are miawagâkgât nângâm âmâ dowâk hânân kângom Ewenenñe are ulilanman.

¹⁵ Ewenenŋe hânŋe hânŋe manmaen akto himbimân manmai are nengât Ambonenŋe are ulilaŋman.

¹⁶ Amâ yengât hin ulilaŋman. Anutuŋe pagaleŋe humo dondânande Heak hunġun anġo biwiyeŋe mem kepikto hanyenande kaulem kârikŋe akbiap dâm ulilaŋman.

¹⁷ Akto areâk bo. Kristo nânġanbiâ biwiyeŋân tatmâ malâk. Akto ye lâwin kândârâŋe gem kârikŋe akmap ye dop hainâk okot âlep aganġimai ye kândârâyeŋe Kristo yâkgâlân okot âlep nânġanmâ manbei.

¹⁸ Hain manmâ âmâ Yesugât kâmot nen olop Kristoŋe okot nânġâ nengimap areġât tâŋe parâŋe keiŋe keiŋe hârok nânġâm metewaengât.

¹⁹ Akto Kristogât biwi tâŋo tâŋo areġât keiŋe hârok nânġâm metewaengât dop bo tatâp, are hârok nânġâwaigât ulilaŋman. Akto Anutugâlân biwi sambe pikmâ yendâp arekŋe mem pikmâ meteyekbiap. A hainâk ulilaŋman.

²⁰ Akto Anutu kârikŋaet keiŋe nengâlân wan me wan mem miawakmap yâk siâ siâ hârok ketugumap yâkŋe nengât ulitnenŋe akto nânġâ nânġânenŋe are hârok ewangimap. Nen yâkgât dop bo.

²¹ Areġât nen Yesu Kristogât kâmot nenŋe Anutuŋe nengât akmâ hunġunanġo ġiep areġât nânġânenŋe humo agâk. Akto humo akmâ âġâwiâp. A bundâk.

4

Heakŋe mendugu nenekto kâmot konok agion.

¹ Galalupne, nâ wan kulemgoân are siâkâ makbe. Nâ Humogât den makman aregât kala busi kâlegen katnegi. Katnekbiâ hâk hilâlâm nângâm manmâ gan aregât nâ ire hâwâtyekmâ makyengire nângânet. Anutuñe olonyegep are dopñânâk nângâmbiâ humo akto manbei.

² Manmâ yeñaet nângâmbiâ gembo yeukñe akmâ okot âlep agangim biwiyenande tânagum kârigem kinmâ dosayene hepun angiwei.

³ Akmâ Anutugât Heakñande menduguyegep are hâre akbopgât yaiwâk damungom tân agumbiâ biwiyen konok akto manbei.

⁴ Akto Yesugât kâmot amâ konok akto Anutugât Heak akai konok akto Anutuñe olonyegep gârâmâ hâmbâi yâk olop himbimân manbaen aregât konok nângâmbiâ humo akbiâp.

⁵ Akto Humonenñe a konok akto biwinenñe Yesugâlân sop konok katenñe kilep arekñe kârikñe akmâ âgâwiâp. Akto sop konok tu pulinenegep are.

⁶ Akto Anutu Ewenenñe konok yâkñe konok âmâ Amboñe akmâ wan me wan kotñe hârok damunnennñe akmap.

Kembuñe âiñaet akmâ luâk unduwâk kepilâyegep.

⁷ Dâ nengât wan me wan Kristoñe nengiep amâ dondâ. Kristoñe okot âlep aknengimap aregât dop nennânâk wan me wan nengimap.

⁸ Aregât amâ Anutugât denñande hin dêep, “Humonenñe egon dondâ âgâep. Âgâm emelâk gasalupñe yengumbo yeukñe akbiâ kewugu yegep. Sop ain wan me wan are ikiñe kâmolân katyenñiep.” hain kulemgoep.

⁹ Aregât keiŋe amâ iŋgon soŋ malep arewa egon âgâep.

¹⁰ Humonenŋe iŋgon iŋgon dondâ gem malep arekŋe purik katmâ himbim kakŋân âgâm siâ siâ hârok damun yeŋe akberâm agep are.

¹¹ Humonenŋe hain akmâ wan me wan ikeŋe kâmotlupŋe nengiep amâ hin. Luâk bikŋe Aposologât âi nengimbo meyion. Bikŋe Propete âi yeŋgiep. Bikŋe Yesu bonâŋgaŋmai are yeŋgâlân arim makyenŋiwaigât kârikŋe yeŋgimbo meyi. Bikŋe Yesugât kâmot damunyeŋe akbaigât âi yeŋgiep. Bikŋe Yesugât kâmot are heŋgemgom makyenŋiwaigât kârikŋe yeŋgiep.

¹² Amâ Yesugât kâmot nen hârok ikinjaet kârikŋânâk manbaengât akto den sambelem arimbo luâk âmbâle Yesugât keiŋe bo nâŋgâm manmai are biwinenŋe Yesugâlân katenŋe tato manmâ makyenŋienŋe dewatimbiâ hainâk manmâ âgâwaengât kârikŋe nengiep.

¹³ Hain nengiep aregât âi memâk manmâ nen biwi konok akmâ mandenŋe kârikŋe are hainâk tatmâ âgâwiap. Akto Kristone âlepŋe akmap nen dop hainâk Anutugât nanŋe nâŋgâm heŋgemgom âlepŋeâk manbaengât Anutuŋe tân nengumap.

¹⁴ Nen gurukŋe hain are bo akmâ kârikŋe akmâ manbaen. Hain mandenŋe hianŋi luâkŋe den bunŋe bo arekŋe henengimbiâ yâk yeŋgât hianŋi den akto lau eleggât seruŋe mem waitnenekto bo hâkukniâm.

¹⁵ Bo. Yeukŋe han kalem akmâ âmâ den bunŋe paŋâk mem mandenŋe biwi tânnenŋande miawakmâ sambelembo kautnenŋe Kristo yâkgâlân dewatim kârikŋe akbaen.

16 Dewatim kârikne aktenne kautnenne Kristo arekne damunnenne akmâ mendugu nenekmâ katnenekto kâmot konok akmâ hâkne akmaen. Hain akmâ hârok ikinêak ikinêak âinenne mem biwinenne tân agum kaulem kârikne manbaen.

Yesugât kâmot dâp irakjân ariwaen.

17 Galalupne, nâ Humogât metenjân makyengire nângâm hengemgonet. Ye luâk âmbâle hângâlâk nângâmbiâ humo akmap are olop hero bo manbei. Luâk hangâlâk nângâmai arekne wan me wan âlepne nângâwerâmbiâ umatne akto pâpkomai.

18 Hain akmâ han biwiyene kârikne akto aregât biwi nângâ nângâylene hândâk akto Anutugât manman hepunmâ akjângen manmai. Are olop gala bo akbei.

19 Gala okot bo nângâ anjim sot songogât nângâmbiâ ukenne akto nem gulip akmâ egâlian bâlene keine keine aregât ukenne humo nângâm gulip akmai.

20 Dâ ye âmâ manman bâlene hainare manjetgât nenne Kristogât keine bo makyengiyion.

21 Ye âmâ Yesugât keine bunne are makyengimbiâ nângâm metem âmâ nânganji.

22 Akto ye âmâ agak memeyene ulikjân meyi arekne oloj yekmâ hilip yenguwopgât wan me wan are âmâ mem petâm panbei.

23 Hain akbiâ nângâ nângâylene irakne miawakyengiwiap.

24 Hain akmâ manmanyene irakne luguakmâ manbei. Amâ Anutune yengât katyengiep are mem manbiâ agak memeyene are Anutune ekto

huraguwiap. Akto hainâk manmâ âgâwai. Den ire hârok emelâk makyengienne nânghâyî.

Bâleŋe keiŋe keiŋe hâkokom manbaen.

²⁵ Aregât hiangi are hepunmâ den bunŋe konok makbei. Akto nen kâmot konok agion aregât den bunŋe konok maganŋi goanŋi aktenŋe ârândân akbiâp.

²⁶ Akto kuk akbai ain âmâ bo bâlim metewei. Akto kuk henŋân sop kâlep bo mem tatbei.

²⁷ Hain akbiâ Bâleŋe Amboŋande yeukŋe ketugu yekbopgât biwiyeŋe damunŋe akbei.

²⁸ Akto yeŋgâlân gâtŋe yâk kâmbu agi arekŋe hinŋe kâmbu siâ bo akbei. Akto bâtyenande âi mem sot me wan me wan miawakyeŋgiwiap. Hain manmâ âmâ benŋe galalupyenŋe siâ wan me wan umburuk akbai are bikŋe potatmâ yeŋgimbiâ âlepŋe manbai.

²⁹ Akto ye hârok hin maktere nânghâŋet. Den bâleŋe lauyenânba bo makbei. Den âlepŋeâk hârok âmâ tân aguwei. Hain akbiâ âmâ denyenande biwiyeŋe tângombo âmâ wan me wangât umburuk akmai are tân yeŋgumbo âlepŋe manbiâ biwiyeŋe sându gewiâp. Aregât den âlepŋeâk maganŋi goanŋi akbei.

³⁰ Galama, Anutuŋe ye nânghât pat dâm ikiŋe Heak hunŋun anŋo biwiyeŋân Anutuŋe meyekbiapgât nânghâŋet dâm kepik yekto nânghâ nânghayeŋe hulanagep. Aregât Heak âlepŋe are bo kom watmâ hâkân akbiâ bâliwiap.

³¹ Akto gasa den me kuk bo akbei. Akto galagât hogo hogo me wan me wan bâleŋe aregât kalakŋe urutmâ panbei.

³² Dâ hin akbei. Anutuŋe Kristogât akmâ dosayeŋe hepulep, aregât ye hainâk Kristogât kâmot gala aganġim henġem agum dosa hepun anġiwei.

5

Pagalenġânâk manbaen.

¹ Galalupne, Anutuŋe Kristogât akmâ nan baratlupne dâm yeŋgonmâ okot âlep akyenġiepgât Anutuŋe wan me wangât akmap are akmâ manbei. Akto Anutugât tirip towat akmâ manbei.

² Akto Kristoŋe okot âlep aknengim nengât akmâ Anutugât sumbe âlepne aganep aregât nânġambiâ humo akto Kristoŋe han kalem aknengim a hainâk mem âmâ han kalemgât agak meme paŋâk mem manmâ âġawei.

³ Akto areâk bo. Ye amâ Anutugât kâmolân gâtŋe agi aregât dopŋân dâp gulip bo manbei. Akto bâleŋe keiŋe keiŋe bo membei. Akto luâk âmbâle yeŋgât wan me wangât bo egâlianbei. Akto hângât siâ siâ aregât nânġambiâ humo bo akbiâp.

⁴ Akto den bâleŋe me metepirikgât den me girinġet dâm den yânŋe makbiâ bo ârândân akmap are bo makbei. Dâ hin amâ makbei. Den âlepne makmâ Anutu akto galalupyene mepaianġiwei amâ âlepne.

⁵ Ye hin nânġâm henġemgom kârigewei. Luâk âmbâle egâlian bâleŋe me galagât siâ me siâ ekbiâ humo akmap amâ lâpio tugupgât nânġambiâ humo akmap hinare yâkŋe amâ Kristogât akto Anutugât welam kulâgâtbiâ bo miawakyenġiwiap.

⁶ Galalupne, luâk âmbâle Anutugât lau bo loko-mai are Anutuŋe kuk humo akyenŋiwiap. Aregât luâk âmbâle bikŋe heyenŋim den bunŋe bo makbiâ âmâ yeŋe yâk yenŋât den are nânŋâmbiâ biwiyeŋe bo yeukŋe akbiâp.

⁷ Akto yâk yenŋât bâlenân bo tân yenŋumbiâ humo akbiâp.

⁸ Aregât lâuwâŋe makbe. Ye ulikŋân hain manbiâ hândâkŋe katipyenŋuep. Dâ hinŋe Humo-nenŋande olonŋekto pagalenân mandâi. Aregât pagalenân arim ain kârikŋe manbei.

⁹ Amâ biwi âlepŋe olop manmai akto den bunŋeâk makmai akto agak meme ârândânâk manmai amâ pagalenân manmai dop hain.

¹⁰ Dâ siâ siâ akberâm amâ Humoŋe nânŋâmbo huraguwiap are ulik gulik nânŋâm henŋemgom akbei.

¹¹⁻¹² Galama, luâk âmbâle den koko arekŋe nengât agak meme nânŋâwâi dâm wan me wan yonâk akmai are amâ makmâ nânŋâm amâ anŋun anŋimaen. Aregât bâleŋe akmai are bo tânyenŋuwei. Yeŋe agak meme bunŋe bo aregât hâkân akmâ agak memeyeŋe makmâ miawakbiâ nânŋâwai.

¹³⁻¹⁴ Nen hin dâmaen. Asiŋ yemai amâ momogât dâp hainânba agatbiâ Kristoŋe mem pagaleŋe ketugu yekbiap. Den are bunŋe akto pagalenande mem miawakbiap.

¹⁵ Aregât ye agak meme yeŋaet damun akmâ manbei. Akto biwi nânŋâ nânŋâyeye damun akmâ manbiâ amâ bo gulip akbiâp.

¹⁶ Sop hutŋân ire kâlegen bâlenande sambelemapgât sop bikŋe bo hepunmâ âi kârikŋe membei.

17 Aregât nângâ nângâ bâlâk dop hain bo manbei. Humoŋe âi makmâ yeŋgiep are ekmâ heŋgemgowei.

18 Akto tu kârikŋe nem gulip bo akbei. Arekŋe biwiyeŋe hilip kombo heŋgem yeŋguwapiŋgât dâp bo tatbop. Aregât tu kârikŋaet ukenŋe bo nângâm âmâ Anutugât Heakŋande yeŋgâlân tatmap aregât ukenŋe nângâwai.

19 Hain nângâm Heakŋe tânyeuŋguwapiŋgât kep mem biwi owâi owâi akbei. Akto Humoŋe ukenŋe agakgât kep keŋgu Dawidiŋe kulemoŋe are hainâk biwiyeŋân katbei. Katmâ nângâm maŋgi goaŋgi akbei.

20 Humonenŋe Yesu Kristogât akmâ mepaiŋe mem Anutu Ewe nenŋe siâ siâ keiŋe katmap aregât âlepŋerâm makmâ heronŋe akbei.

Luâkdâ âmbendâ yeŋgât den.

21 Galalupne, ye hârok hin makyenŋiwe. Ye Kristogât hamep akmâ lau lokomai aregât lau loko aŋgim tân agum âgâwei.

22 Âmbâlema ye Humogât hoŋ bawa mandâi ye hainâk luâklupyenŋe yeŋgât lau lokowei.

23 Amâ Kristoŋe ikiŋe kâmot hârok nengât kautŋe akmap hainâk luâklupyenŋande âmbenlupyenŋe yeŋgât kautyeŋe akbai. Akto areâk bo. Kristoŋe ikiŋe kâmot are heŋgem nengumap.

24 Heŋgem nengumbo aregât Kristogât lau lokomaen. Aregât hainâk âmbenlupyenŋande luâklupyenŋe yeŋgât lau hârok lokoyenŋiwei.

25 Galalupne, yeŋgât hutyeŋân gâtŋe âmbendâ yeŋgât hin makyenŋire nângâŋet. Kristo arekŋe ikiŋe kâmot nângât âmbâle dâtâŋe dâm biwi tân

aganġim okot âlep aganġim moep. Aregât dop hainâk luâklupyenġande âmbenlupyenġe yenġât okot âlep akyenġiwei.

²⁶ Aregât lâuwânġe makbe. Kristonġe ikinġe âmbâle dâtânġe are agak meme âlepneâk akmâ mem manmâ âġâwiap dâm Anutugât den bunġande akto tunġe gem agak meme helenġ a puliep.

²⁷ Aregât ikinġaelân dewatiakmâ ikinġe dâtânġe helenġ siâ me siâ hârok bâlâk manbiapgât henġem agum dosanġe a puliep.

²⁸ Aregât luâk yenġe hâkyenġe aganġimai dop hainâk âmbenlupyenġe are okot âlep akyenġiwei.

²⁹ Hain akmâ luâk siânġe ikinġe hâk gasa bo aganġmâ âmâ tângomâk manmap akto Kristonġe ikinġe kâmot hainâk âlepne akyenġimap aregât luâklupyenġande âmbenlupyenġe tânyenġuwei.

³⁰ Amâ hin. Nenġe Kristogât kâmolân manmaen amâ yâkgât hâkne hinare akmaen aregât âmbenlupyenġe olop okot âlep akmâ tân aguwei.

³¹ Aregât Anutunġe makto Mosenġe hin kulemgoep, “Luâkne ewe memelogâtne hepun yelekmâ âmbenġaelân dewatimbo biwi me hâk konok akmâ manbiandat.”

³² Mosenġe hain kulemgoep tatâp aregât keiġe umatne amâ hin. Kristo amâ luâknenġe hainâk akmap. Dâ ikinġe kâmot nenġe amâ yâkgât âmbâi dop hainare akmaen hain nânġân.

³³ Aregât hin makyenġire nânġânġet. Luâk hârok yenġe hâkyenġe tângomai dop hainâk âmbenlupyenġe tân yenġuwei. Dâ âmbâle yenġe âmâ luâklupyenġe yenġât den nânġâmbiâ bunġe akbiap.

6

Nan barat akto ewe meme yengât den.

¹⁻³ Galama, yengât nan baratlupyene yengât hin makyengire nângânet. Anutune makto Mose ne den kârikne hin kulemgoep, “Nan barat ye ewe memelupyene yengât lauyene lokoyengiwei. Lokombiâ âmâ Anutune makto hânân ire sop kâlewâk manmâ âgâwai.” Akto den are âmâ den kârikne makmâ âmâ bunne miawakbiapgât olowâk makmâ hâriep. Âmâ den kârikne are lokombiâ Anutune hâune âlepne yengimbo hânân sop kâlewâk manmâ âgâwai. Are miawagâkgât luâk âmbâi sisik ye meme ewelupyene yengât lau lokowei. Arekne âmâ dâp âlepne.

⁴ Akto ewelupyene hin makyengire nângânet. Nananlupyene orem miwindik yekbiâ ârândânâk manmâ âgâwei. Akto Humogât den are makyengimbiâ Humonenjande ekto ârândân akbiâp. Dâ kuk bâlene akbâigât hanâk hanâk âmâ bo oreyekbai. Hain bo. Bâlene akmâ âgâwâigât yaiwâk akyengim koratyengum dopyenânâk orem miwindikyekbei.

Luâk kembu akto honj luâk yengât den.

⁵ Akto honj bawa yengât hin makbe. Yene Kristo wan me wan aganjmai hainâk hân luâk kembulupyene tân yengum yâk yengât hamep akmâ nângâyengiwei. Akto âi membaigât âmâ han lâuwâ bo akbai.

⁶ Akto ye Kristogât honj akmaine Anutu dâp magep are biwi owâineâk membiâ ârândân akmap aregât luâk kembulupyene yengât lau lokowei. Akto nenekbiâ âlepne agâkgât hain bo akbei.

⁷ Hanâk Kristone nângâmbo ârândân agâkgât imâ yâk yengât bo dâm han biwiŋaet âiyeŋe mem manbei.

⁸ Akto ye emelâk hin nângâi. Nen hârok hon bawa me luâk kembu me luâk yânŋe nenŋe âmâ wan me wan âlepŋe aktenŋe âmâ Humonenŋande hâuŋe hainâk nengiwiap.

⁹ Galama, ye luâk kembu akmai yengât hin makbe. Ye hon bawalupyene hainâk akyenŋiwei. Akto himbimân Humonenŋe mandâp arekŋe ye konok bo damunyeŋe akmap. Bo. Hon bawalupyene akto ye hainâk kembuyeŋe akto ye dop konogâk akmai aregât honlupyene bo hâwâtyekbei. Akto Anutuŋe luâkgât han watmâ bo potatnenekmap aregât honlupyene makmâ bo hâwât yekbai.

Yesugât kâmot nen Niambiŋe menenekbopgât tembe loko akmâ kinbaen.

¹⁰ Galama, ye hârok hin makyenŋiwei. Humogâlân dewatimbiâ Humone kârikŋe yengâlân potatmâ yengimbo kârikŋe akmâ manbei.

¹¹⁻¹² Akto nen hânân bugâ aguwerâm akmaen. Gârâmâ nengât gasa bunŋe amâ ire, hângât kembu tembe loko kârikŋande hândâk damunŋe akmai akto sinduk baniara bâleŋe himbimân akto hânân manmai yâkŋe amâ gasa aknengimai aregât Anutugât mâron are lugu akbei. Akto Hianŋi Ambone arekŋe bâleŋe akŋet dâm heyengimbo kârikŋeâk kinbiâ hepun yekbiap.

¹³ Aregât Anutugâlânba tembe bisârân bugâ mâron are mem manmâ bugâ koko sopŋân tâlim

kârigem kinbiâ gasa togom âsiyekmâ hepunmâ ari-wai.

¹⁴ Ye âmâ hin kinbei. Den bunne are tâk kârikne hinare pañâk lalakbei. Dosa bâlâk manmanne diñenyenâet pekenje luguakbei.

¹⁵ Lumbegât pat âlep den mem owâim kinmâ mem manbiâ biwiyeñe sândugemap den are kei pekenje dop hain luguakbei.

¹⁶ Dâ aregât memene humo âmâ Kristo nânğanmâ kepilâm manmai aregât mâron dop hainâk mem kinbiâ amâ Bâleñe Amboñande saut soñ soñ kâlâp mem arekne erâyekberâm pando pewewen katmâ bokbiap.

¹⁷ Akto kautyeñe gulip akbopgât Yesune hengemyenguep are tâmbulum irimut kârikne dop hainâk kautyenân kaunbei. Akto Anutugât Heakñande bugâ yengumap are mem manbei. Amâ Anutugât den kulemgoyi are.

¹⁸ Akto areâk bo. Ye sop ârândân Heakgât kârikñân Humo hokboâk hokboâk ulilañmâ manbei. Akto konam bo akmâ âmâ hokboâk hokboâk biwiyeñe damun agangim manbei. Akto Yesugât kâmot hânne hânne mandâi are yengât ulilañbei.

¹⁹ Hain akmâ nânğât gai ulilañmâ manbei. Hain ulilañmâ manbiâ âmâ Kembunenñande laune mem owâine ketugunekto pat âlep den tikñân yem gaep are miapñân hañanñân makmâ miawakbiâm.

²⁰ Nâ aregât miawagâkgât maktere luâk bikñande nugum hikonekbiâ tâgân yem gam malân. Aregât hamep bâlâk Anutugât den makmâ maktere ârândân akbiapgât nânğât Anutu ulilañbei.

Den bâiņe.

²¹ Galama, nâ gain gain manmangât nâņgât keinaet nâņgâm pâpkowâigât Tikikoņe togowiap. Yâkņe nâņgât wan me wangât makyenġimbo nâņgâniņbai. Tikikoņe âmâ gala âlepņe akniņmap. Akto Humogât hoņ bawa akmâ den pat are tân nugumap.

²² Yâkņe nengât pat makyenġimbo biwiyenġe sândugewiapġât hunġun anġdere togowiap.

²³ Galalupņe nâ yenġât hin ulilaņman. Anutu Apo akto Humonenņe Yesu Kristo yâkņe tân yenġumbela biwiyenġe yâk yetġâlân katbiâ sândugembo gala agaņġim biwiņe tân agum manbei.

²⁴ Akto luâk âmbâle arekņe Humonenņe Yesu Kristo han biwi hârok yâġġâlân nâņgâm kârikņe akmâ han kalem akmâ âġâwai are Anutuņe damunyenġe agâġġât dâm ulilaņdân.

Yusugât Pat Âlep Den
The New Testament in the Timbe Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Timbe long Niugini

copyright © 1987 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Timbe

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Mar 2025 from source files dated 31 Aug 2023

03f82704-6ad1-5094-a78e-e240d9f2d4f8